

Kilka uwag do nazewnictwa i dokumentacji działalności eksploracyjnej

W wielu przypadkach opisywania wyników żmudnych i często owocnych prac eksploracyjnych i inwentaryzacyjnych natknąć się można na różnorodne nazewnictwo i metodykę oceniania podstawowych parametrów badanych jaskiń, schronisk i innych próżni skalnych. Myślę, że najwyższy czas, aby zdefiniować i ujednoczyć w sposób porządkujący fundamentalne pojęcia i założenia służące do jednoznacznego i konsekwentnego dokumentowania inwentaryzowanych obiektów. Główną inspiracją do uporządkowania tego stanu rzeczy jest przegląd prac inwentaryzacyjnych zawartych w ostatnio wydanych tomach PTPNoZ dotyczących terenów Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Określenie deniwelacja stosowane jest tu w przeróżnych konfiguracjach wskazujących na nierozumienie zakresu tego pojęcia. W wielu przypadkach używany jest kuriozalny opis „deniwelacja niewielka” oraz uzupełnianie deniwelacji znakami „+” i „-”. Powyższy przykład pokazuje, że autorzy opisów i redakcja wyżej wymienionych publikacji nie skorzystali z doświadczeń inwentaryzacyjnych zawartych w fundamentalnej pracy Mariusza Szelerewicza i Andrzeja Górnego pt. Jaskinie Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej. Ich dzieło do dnia dzisiejszego jest wyróżniającym się syntetycznym kompendium wiedzy w zakresie inwentaryzacji jaskiń Wyżyny. Nie skorzystali również z wypowiedzi zawartej w opublikowanym przez środowisko krakowskie na forum internetowym wykazie pt. Jaskinie Polski (data aktualizacji 2011-12-15 – Jerzy Ganszer) www.jaskinie.m3.net.pl. Dlatego też poniżej przedstawiam propozycję zdefiniowania kilku podstawowych pojęć w celu ujednoczenia opisów obiektów w przyszłych publikacjach:

Deniwelacja jaskini – jest bezwzględna odległością wyrażoną w metrach, od najwyższego osiągniętego fizycznie przez człowieka punktu jaskini do jej najniższej położonego punktu dostępnego dla człowieka. Inaczej, jest to suma przewyższenia i głębokości jaskini wyrażona mianem nieoznaczonym lub zwana wartością bezwzględną w metrach. Deniwelację jaskini determinują dwa elementy opisu jej morfologii i są to: przewyższenie i głębokość, które muszą być liczone od jednej bazy, którą stanowi dostępny dla człowieka najwyżej położony otwór jaskini.

Głębokość jaskini – jest to odległość wyrażona w metrach od poziomu najwyżej położonego dostępnego dla człowieka otworu jaskini do jej najgłębszego punktu osiągniętego fizycznie przez człowieka. To określenie odnosi się przede wszystkim do jaskiń, których otwór wejściowy (wlotowy) jest najwyższym, możliwym morfologicznie, punktem odniesienia (np. otwory studni w płaskowyżach, otwory pionowe usytuowane w części wierzchołkowej wyodrębnionych turni lub jaskinie o rozwinięciu wertykalnym, w których nie występuje przewyższenie powyżej otworu wejściowego).

Deniwelacja jest w takich przypadkach równa głębokości jaskini i właściwym określeniem jest tu głębokość.

Przewyższenie jaskini – jest to odległość wyrażona w metrach, mierzona od poziomu najwyżej położonego i dostępnego dla człowieka otworu jaskini do jej najwyższego punktu fizycznie osiągniętego przez człowieka.

Długość jaskini – jest to suma długości wszystkich poziomych komór, sal, korytarzy i meandrów, a także kaskad, progów, pochylni i studni tworzących jaskinię, wyrażona w metrach i pod warunkiem dostępności fizycznej dla człowieka.

Rozciągłość jaskini – jest to obszar, w którym zawierają się zrzutowane na płaszczyzny próżnie skalne jaskini. Wielkość rozciągłości, mierzona w metrach, wyznaczają jedynie maksymalne i skrajne punkty jaskini lub systemu i obrazują w formie uproszczonej morfologię odcinka jaskini lub jej głównego ciągu. W konsekwencji pomija się często wartości metryczne ciągów jaskini z uwagi na deformację geometryczną. Rozciągłość można określić jako rzut poziomy, pionowy lub przestrzenny. Rozciągłość naniesiona na górotwór udziela informacji na temat wzajemnych relacji przestrzennych z innymi obiektami.

Kazimierz Kościelecki